

**SCHRIFTELIJKE VRAAG**

nr. 945

van **INEZ DE CONINCK**

datum: 28 april 2021

---

aan **ZUHAL DEMIR**

VLAAMS MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

---

*Ontwerpstudie 'Stad x Ruimte' - Stand van zaken*

In het voorjaar van 2021 startten het (Nederlandse) COB, Vereniging Deltametropool, de TU Delft en het Vlaamse Departement Omgeving een ontwerpstudie naar de mogelijkheden van integraal en multifunctioneel ruimtegebruik binnen sterk verdichte steden. Ontwerpteams konden kiezen uit een aantal cases in Nederland en Vlaanderen waar ruimtelijke knelpunten op het gebied van openbare ruimte, ondergrond en gebouwen aan de orde zijn.

Het doel van de studie is te verkennen hoe een herinrichting van stedelijke strategische locaties kan leiden tot een hoger ruimtelijk rendement, meer leefomgevingskwaliteit en klimaatbestendigheid. De ontwerpstudie geeft een andere kijk op de ordening van stedelijke functies en transitieopgaven en zoekt vanuit de doorsnede naar nieuwe denkrichtingen, patronen en oplossingen voor integraal en multifunctioneel ruimtegebruik. De mogelijkheden van de ondergrond, de openbare ruimte en het gebouw worden als vertrekpunt genomen. De ondergrondse ruimte wordt als volwaardige dimensie meegenomen tijdens het ontwerpend onderzoek.

De ontwerpstudie moet leiden tot diverse ruimtelijke ontwerpen met toekomstbeelden en uitvoeringsstrategieën. Onder de steden die als casestudie zullen dienen, bevinden zich Oostende, Mechelen en Leuven. De publicatie van de studie is gepland voor het voorjaar van 2022.

1. Wat is de stand van zaken van deze ontwerpstudie?
2. Hoeveel ontwerpteams hebben zich ervoor aangemeld?
3. Wat is de precieze finaliteit van de studie? Is het de bedoeling dat de betrokken steden ermee aan de slag gaan?
4. Is de minister van plan beleidskaders en regelgeving (specifiek wat betreft de ondergrondse dimensie) als gevolg van de studie aan te passen?

**ANTWOORD**

op vraag nr. 945 van 28 april 2021

van **INEZ DE CONINCK**

---

- 1-2. Op 26 maart 2021 ging een informatiemoment door voor geïnteresseerde ontwerpteams. Op 16 april 2021 hadden 15 multidisciplinaire teams, zowel uit Vlaanderen als Nederland, zich kandidaat gesteld om mee te doen aan de ontwerpstudie. Op 23 april 2021 werden 7 ontwerpteams door de deelnemende steden en het projectteam geselecteerd. Supterra gaat aan de slag voor de case Leuven, BUUR- SWECO- Enprodes voor Oostende, Team Tek voor Mechelen. Rotterdam nam een extra ontwerpteam onder zijn hoede, nl Ingenieurs uit Delft en CityFörster + Openfabric + Move Mobility. Team Grondwerk en H.U.S gaan respectievelijk aan de slag voor Maastricht en Amsterdam. Parrallel met de ontwerpteams zullen 25 studenten architectuur en stedenbouw van de TU Delft in teamverband ook aan een hen toegewezen case werken, binnen een ontwerpvlak met nadruk op ondergronds ontwerp. Tijdens de komende twee weken gaat er per case een lokaal atelier door, waar de ontwerpteams, het projectteam en de gemeente het terrein verkennen en grip krijgen op de ontwerpopgave. Daarnaast worden er in mei en juni 2021 drie online masterclasses gehouden over relevante thema's met betrekking tot de ontwerpstudie. Tijdens de masterclasses worden de uitdagingen voor de verdichte stedelijke ruimte, de driedimensionale ruimte zelf en de aanpak uitgelicht aan de hand van een serie inspirerende presentaties door experts vanuit praktijk en wetenschap. De masterclasses zijn kosteloos en bedoeld voor praktijkteams en studenten die aan de ontwerpstudie deelnemen, experts van de betrokken gemeenten en overige belangstellenden die inspiratie willen opdoen voor hun eigen praktijk. Op 21 mei ging de eerste masterclass door met als thema 'ruimte en transitie', op 28 mei werd 'ontwerp en techniek' behandeld en op 4 juni komen 'businesscase en stakeholders' aan bod. Eind juni en begin september volgen nog twee plenaire bijeenkomsten waar de (tussentijdse) resultaten worden toegelicht.
3. De studie is gebaseerd op ontwerpend onderzoek, wat inhoudt dat er gewerkt wordt op basis van een uitgebreide analyse vanuit verschillende perspectieven en disciplines en het denken in scenario's – met als doel een visie te ontwikkelen die een zekere robuustheid dan wel flexibiliteit heeft. Resultaten van ontwerpend onderzoek zijn doorgaans toekomstbeelden, die laten zien wat de partijen betrokken bij een gebiedsontwikkeling zouden kunnen wensen, en waar zij gezamenlijk naartoe zouden kunnen werken. Eerdere ontwerpstudies laten zien dat er ook een beter inzicht in de probleemstelling, de randvoorwaarden en de condities ontstaat. Voor elke case worden er ontwerpen, toekomstbeelden en implementatie-strategieën opgeleverd. Uiteindelijk worden de ontwerpen, toekomstbeelden en strategieën gebundeld en aangevuld met 'lessons learned' en reflecterende bijdragen van betrokken kennisinstellingen en projectpartners, (internationale) experts en academici. Dit resulteert in een publicatie met publiekpresentatie.

De ontwerpstudie heeft als bedoeling inspirerend, verbredend en inzichtelijk te zijn voor de ontwerpers en steden en kan als input dienen voor beleid en toekomstige handelsperspectieven. De betrokken steden participeren vanuit een maatschappelijke en ruimtelijke druk op het terrein met de intentie om de inzichten te kunnen gebruiken in een latere fase van mogelijke realisaties, maar er bestaat hiertoe geen verplichting.

4. De ontwerpstudie kadert binnen de beleidsverkenning naar ondergronds ruimtegebruik en past binnen de bouwshift, het opdrijven van het ruimtelijk rendement en het verhogen van de leefomgevingskwaliteit. De beleidsverkenning rond ondergronds ruimtegebruik leidde tot heel wat inhoudelijke kennis over het benutten van de ondergrond ter verhoging van het ruimtelijk rendement binnen het bestaande ruimtebeslag. Deze kennis zal tijdens de ontwerpstudie 'stad x ruimte' getest worden in de praktijk en zal de beleidsnoden van lokale besturen en de praktijkexperten scherp krijgen.

De resultaten zullen zeker meerwaarde opleveren voor het ruimtelijk beleid, zowel op lokaal als regionaal vlak.

Finaal zullen de inhoudelijke en toegepaste inzichten deel uitmaken van het beleidskader bouwshift (BRV) en leiden tot een optimalisering van het instrumentarium zodat deze beter inzetbaar is bij ondergronds ruimtegebruik. Daarnaast is er, om de lokale partners en de experts op het terrein te ondersteunen, een beleidsgids voor ondergronds ruimtegebruik in opmaak.

Meer informatie over de lopende processen rond ondergronds ruimtegebruik in Vlaanderen kunt u hier terug vinden: <https://omgeving.vlaanderen.be/ondergronds-ruimtegebruik>